

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

IUCN Crvena lista ugroženih vrsta Trening radionica

Zavod za zaštitu prirode Srbije, Beograd
2-4. mart 2011.

Razvoj Crvenih lista u Srbiji

U Beogradu je od 2-4. marta održana trening radionica na temu primene kriterijuma IUCN Crvene liste ugroženih vrsta. Trening su organizovali IUCN Programska kancelarija za jugoistočnu Evropu, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije (sada Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja) i Zavod za zaštitu prirode Srbije. Stručnu pomoć u realizaciji treninga su pružili stručnjaci IUCN iz Kembridža (Rebecca Miller) i Brisela (Ana Nieto). Radionica je okupila preko 50 stručnjaka iz Srbije i regiona uključenih u proučavanje i zaštitu vrsta na nacionalnom i međunarodnom nivou, obuhvatajući predstavnike vladinog i civilnog sektora. Trodnevni trening je pružio teoretska znanja i praktične veštine neophodne za adekvatnu primenu kriterijuma IUCN Crvene liste ugroženih vrsta sa posebnim naglaskom na primenu istih na nacionalnom nivou. Osim rada na primeni kriterijuma i kategorija Crvene liste, tokom radionice je urađena i kratka analiza postojećih i potrebnih resursa u cilju doprinosa daljoj izradi Crvenih lista u Srbiji. Preliminarni prikaz stanja, nastao kao rezultat zajedničkog rada učesnika radionice, dat je pri kraju dokumenta, u vidu odgovora na nekoliko osnovnih pitanja vezanih za izradu Crvenih lista. Naravno, ograničenja u smislu raspoloživog vremena, kao i broja učesnika radionice i zastupljenosti taksonomskih grupa, čine ovu analizu radnim dokumentom koji zahteva dalju razradu. Bez obzira na ograničenja, nadamo se da će poslužiti kao osnova ili pomoćni dokument u daljem planiranju razvoja Crvenih lista u Srbiji.

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

IUCN Crvena lista ugroženih vrsta

Vrste, kao nosioci biološke raznovrsnosti, nalaze se u osnovi svih životnih procesa na planeti. Osim značaja za očuvanje prirodnih procesa, biodiverzitet doprinosi dobrima i uslugama ekosistema kao i kulturnim, estetskim i duhovnim vrednostima na kojima direktno počivaju čovek i njegove delatnosti. Posledično, svako smanjenje biološke raznovrsnosti i degradacija ekosistema imaju direktan uticaj na kvalitet ljudskog života. U cilju preduzimanja adekvatnih mera za zaštitu biodiverziteta neophodno je imati detaljan uvid u stanje populacija i ugroženost vrsta. IUCN Crvena lista ugroženih vrstaTM predstavlja najmerodavniji izvor informacija o statusu očuvanja vrsta u svetu, zasnovan na naučno utemeljenom, objektivnom sistemu za procenu rizika od izumiranja. Crvena lista nije samo spisak vrsta i pridruženih kategorija ugroženosti, već predstavlja opsežnu bazu podataka o ugrožavajućim faktorima sa kojima se vrste suočavaju, o njihovim ekološkim potrebama, staništima i o merama zaštite koje je potrebno preduzeti u cilju smanjenja ili sprečavanja stepena izumiranja. Osim toga, Crvena lista predstavlja referentnu tačku na osnovu koje se može proceniti efikasnost mera zaštite. Crvena lista vrste svrstava u jednu od osam kategorija ugroženosti (Neocenjena-NE, Nedostatak podataka-DD, Mala zabrinutost-LC, Potencijalno ugrožena-NT, Osetljiva-VU, Ugrožena-EN, Krajnje ugrožena-CR, Iščezla u divljini-EW, Iščezla-EX) na osnovu primene kriterijuma u vezi sa veličinom, strukturom i rasprostranjenošću populacija i populacionim trendovima. Vrste svrstane u kategorije Krajnje ugrožena, Ugrožena ili Osetljiva se smatraju ugroženim i njima je potrebno posvetiti najveću pažnju prilikom planiranja mera zaštite. Prema poslednjim podacima 33% vrsta procenjenih prema kriterijumima Crvene liste se nalazi na ivici izumiranja, jasno ukazujući na razmere krize biodiverziteta u kojoj se nalazimo i nužnost preduzimanja akcija na svim nivoima.

Crvene liste u Srbiji

Srbiju karakteriše visok stepen genetskog, specijskog i ekosistemskog diverziteta. Prema raspoloživim podacima, u Republici Srbiji je zvanično registrovano oko 44200 taksona (vrsta i podvrsta). S obzirom na stepen istraženosti biodiverziteta, pretpostavlja se da je broj taksona mnogo veći i da se kreće oko 60000. Do sada je zabeleženo:

- preko 1200 biljnih zajednica, od čega balkanski endemiti čine oko 14,94% flore Republike Srbije (547 vrsta) a lokalne endemične vrste 1,5% (59 vrsta);
- oko 1000 vrsta makromiceta; nova istraživanja raznovrsnosti lišajeva (*Lichenes*) navode da se u Republici Srbiji nalazi 586 vrsta lišajeva;
- 400 vrsta mahovina (Bryophyta) i ukupno 3662 taksona (ranga vrste i podvrste) vaskularne flore (*Pterydophyta*, *Pinophyta*, *Magnoliophyta*);

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

- kičmenjaci – oko 100 vrsta riba (*Osteichthyes*), 21 vrsta vodozemaca (*Amphibia*), 25 vrsta gmizavaca (*Reptilia*), oko 360 vrsta ptica (*Aves*) i 94 vrste sisara (*Mammalia*).

Pod zaštitom se nalazi 1760 strogo zaštićenih divljih vrsta algi, biljaka, životinja i gljiva i 868 zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva. Osim toga, izdvojeno je 62 Značajnih područja za biljke (*IPA - Important Plant Area*), 42 Značajnih područja za ptice (*IBA – Important Bird Area*) i 40 Odabranih područja za dnevne leptire (*PBA – Prime Butterfly Area*). Biološka raznovrsnost brojnih grupa organizama je visoka i čini značajan udeo u biodiverzitetu Evrope. U procesu procene stanja i ugroženosti vrsta, u Srbiji su do sada objavljene dve Crvene knjige:

- Crvena knjiga flore Srbije I objavljena 1999. godine koja se odnosi na iščezle i krajnje ugrožene biljne vrste i sadrži 171 biljni takson, što čini oko 5% ukupne flore Republike Srbije;
- Crvena knjiga dnevnih leptira Srbije je objavljena 2003. godine i sadrži analizu 57 vrsta što čini 34% faune leptira Srbije.

Srbiji predstoji dalji rad na izradi Crvenih lista i u tom smislu je i radionica o Crvenim listama iskorištena kako bi se napravio preliminarni presek stanja i predložili dalji koraci u izradi Crvenih lista. U cilju strukturisanja procesa i analize stanja, učesnici su zamoljeni da formiraju radne grupe prema zastupljenim taksonomskim grupama i odgovore na sledeća pitanja:

1. Koje institucije/organizacije/stručnjaci je potrebno da učestvuju u izradi Crvene liste (njihova uloga u procesu)?
2. Koje procene stanja su urađene do sada, koji podaci su dostupni (uklj. baze podataka), gde su najveći nedostaci u podacima – koje taksonomske grupe obuhvatiti?
3. Od koga se mogu potraživati podaci u susednim zemljama kada se ukaže potreba za tim?
4. Osim finansijske podrške, koja druga pomoć je potrebna za izradu Crvene liste (pr. koordinacija, GIS, stručnjaci, volonteri i sl.)?
5. U slučaju da su finansijska sredstva na raspolaganju, kako biste ih rasporedili (pr. istraživanje, formiranje baze podataka i sl.)?
6. Koliko vremena procenjujete da bi izrada Crvene liste zahtevala?
7. Koje korake je moguće preduzeti u ovom trenutku kako bi se proces izrade Crvene liste pokrenuo/nastavio?

U nastavku teksta se nalaze rezultati rada u grupama koje su obuhvatile sledeće taksonomske grupe: beskičmenjaci, flora, vodozemci i gmizavci, ribe, gljive i ptice.

Grupa beskičmenjaci

1. Koje institucije/organizacije/stručnjaci je potrebno da učestvuju u izradi Crvene liste (njihova uloga u procesu)?

Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja Republike Srbije – koordinacija i finansiranje

Biološki fakultet / Prirodno-matematički fakultet (Novi Sad, Beograd, Kragujevac, Nis) – stručnjaci

IBISS – stručnjaci

Prirodnjački muzej – stručnjaci

Zavod za zaštitu prirode Srbije, Pokrajinski zavod za zaštitu prirode – koordinacija, delimično finansiranje i stručna pomoć

IUCN (SSC-Komisija za očuvanje vrsta) – koordinacija, stručna pomoć

Kompetentni stručnjaci sa akademskim znanjima (magistri i doktori nauka) koji dugo rade u datoj grupi organizama

2. Koje procene stanja su urađene do sada, koji podaci su dostupni, gde su najveći nedostaci u podacima – koje taks. grupe obuhvatiti?

Postoji Crvena knjiga dnevnih leptira, PBA

Za određene grupe postoji lista vrsta

Postoje samo okvirne procene stanja o:

a) ukupnom broju vrsta unutar pojedinačnih grupa;

b) o geografskoj distribuciji vrsta date grupe u Srbiji

c) o faktorima ugrožavanja

Podaci su delimično dostupni u zavisnosti od grupe (pr. dostupni dnevni leptiri) dok za druge grupe postoje parcijalni podaci u formi originalnih naučnih radova

Najveći nedostaci u podacima su nedovoljna terenska pokrivenost grupe i pogrešna determinacija vrsta

Mekušci, polinatori

3. Od koga se mogu potraživati podaci u susednim zemljama?

Službeno od kompetentnih institucija a neslužbeno od kolega koji se bave datom grupom

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

4. Osim finansijske podrške, koja druga pomoć je potrebna za izradu Crvene liste (pr. koordinacija, GIS, stručnjaci, volonteri i sl.)?

Svi navedeni tipovi podrške su poželjni, pored toga bilo bi značajno da se na nivou Evrope i IUCN-a koristi uniformni softver za bazu podataka (ukoliko je moguće), to bi podrazumevalo i organizovanje obuke za primenu softvera (pr. BioOffice). Vrlo značajna podrška bi došla i od strane nadležnog Ministarstva da preko Prostornog plana Republike Srbije definiše namenu prostora i istraje na primeni.

5. U slučaju da su finansijska sredstva na raspolaganju, kako biste ih rasporedili (pr. istraživanje, formiranje baze podataka i sl.)?

Stručno usavršavanje
Terenska istraživanja
Formiranje baze podataka
Publikovanje lista
Edukacija ciljnih grupa

6. Koliko vremena procenjujete da bi izrada Crvene liste zahtevala?

Jedna do dve godine (za obimne grupe)

7. Koje korake je moguće preduzeti u ovom trenutku kako bi se proces izrade Crvene liste pokrenuo/nastavio?

Identifikovati grupe organizama za koje je moguće uraditi liste (polinatori, akvatični mekušci)
Identifikovati stručnjake nosioce projekta (1-2 stručnjaka po grupi)
Oformiti radne grupe za pojedine grupe organizama
Pribaviti IUCN Crvene liste/knjige od zemalja u okruženju
Kroz analizu pomenute literature uraditi spisak logičkih celina koje treba da sadrže CL (sadržaj)
Uraditi spisak logičkih celina za vrste, odnosno model obrade za pojedine vrste
Dogovorom tima odrediti vreme potrebno za dovršetak teksta

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

Grupa flora

1. Koje institucije/organizacije/stručnjaci je potrebno da učestvuju u izradi Crvene liste (njihova uloga u procesu)?

Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja Republike Srbije

Zavodi za zaštitu prirode, Pokrajinski sekretarijat, Pokrajinski zavod za zaštitu prirode – organizacija i koordinacija

Institut za biološka istraživanja Siniša Stanković

Prirodnjački muzej

Fakulteti – Biološki, PMF, Poljoprivredni – katedre za botaniku

Stručnjaci iz zaštićenih područja

Eksperti iz NVO

2. Koje procene stanja su urađene do sada, koji podaci su dostupni, gde su najveći nedostaci u podacima – koje taks. grupe obuhvatiti?

Crvena knjiga – iščezli i krajnje ugroženi taksoni

Postoji preliminarna Crvena lista vaskularne flore Srbije

Jedinstvena Crvena knjiga

Check lista

Doktorska disertacija – endemične, visokoplaninske biljke

Baze podataka po institucijama i privatne baze

Baze podataka Zavoda za zaštitu prirode

Klasifikacija staništa Srbije – potrebna promocija

3. Od koga se mogu potraživati podaci u susednim zemljama?

Postoji dobra saradnja u regionu

4. Osim finansijske podrške, koja druga pomoć je potrebna za izradu Crvene liste (pr. koordinacija, GIS, stručnjaci, volonteri i sl.)?

Podrška za istraživanja, GIS, promocija, lobiranje, stručna saradnja, volonteri, podrška SSC, publikacija

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

5. U slučaju da su finansijska sredstva na raspolaganju, kako biste ih rasporedili (pr. istraživanje, formiranje baze podataka i sl.)?

Postojeća baza podataka u ZZPS može da posluži kao osnova

Razrada baze podataka

Unos postojećih podataka

Procena nedostataka

Rad na prikupljanju nedostajućih podataka – angažovanje stručnjaka

6. Koliko vremena procenjujete da bi izrada Crvene liste zahtevala?

3-4 godine (izdati jednu knjigu u celini)

7. Koje korake je moguće preduzeti u ovom trenutku kako bi se proces izrade Crvene liste pokrenuo/nastavio?

Ministarstvo da utvrdi postojeće stanje iz svake grupe, šta se trenutno ima i šta je potrebno, da preduzme inicijativu da se projekti završe

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

Grupa vodozemci i gmizavci

1. Koje institucije/organizacije/stručnjaci je potrebno da učestvuju u izradi Crvene liste (njihova uloga u procesu)?

Koordinacija: Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja Republike Srbije

Ekspertska baza:

Biološki fakultet Univerzitet u Beogradu

Departman za biologiju i ekologiju PMF Novi Sad

Departman za biologiju PMF Kragujevac

Odsek za biologiju i ekologiju PMF Niš

Odsek za biologiju PMF Priština

Institut za biološka istraživanja „Siniša Stanković”

Prirodnjački muzej Beograd

Zavod za zaštitu prirode Srbije – Beograd

Pokrajinski zavod za zaštitu prirode – Novi Sad

Zavod za zaštitu prirode Srbije – Niš

NVO sektor:

Srpsko herpetološko društvo „Milutin Radovanović”

Mladi istraživači Srbije

Mladi istraživači Beograda

Biološko istraživačko društvo „Josif Pančić” Beograd

NIDSB „Josif Pančić” Novi Sad

BID „Mladen Karaman”

Društvo studenata biologije „Dr Sava Petrović” Niš

Društvo istraživača “Vladimir Mandić – Manda” Valjevo

Volonteri

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

2. Koje procene stanja su urađene do sada, koji podaci su dostupni, gde su najveći nedostaci u podacima – koje taks. grupe obuhvatiti?

Gruba i nepotpuna procena diverziteta vrsta postoji, konzervacioni statusi neadekvatno urađeni, faktori rizika urađeni sporadično
Ček-lista batraho- i herpetofaune Srbije iz 2005. (Ajtić, R. 2005. Diverzitet vodozemaca i gmizavaca Srbije, konzervacioni status i zaštita. Zavod za zaštitu prirode Srbije)

Kompletna baza podataka ne postoji, stoga je nemoguće dati procenu gde i koliki su nedostaci.

Dostupni su podaci publikovani u obliku naučnih radova deponovanih u bazama podataka na internetu i u bibliotekama, diplomskih, magistarskih i doktorskih teza.

Dodatno, može se očekivati da validni podaci postoje na internacionalnim internet forumima.

Studije Zavoda za zaštitu prirode Srbije

3. Od koga se mogu potraživati podaci u susednim zemljama?

Istorijski podaci postoje u institucijama (prirodnački muzeji i sl.) Austrije, Nemačke, Mađarske, Bugarske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Crne Gore, Hrvatske

4. Osim finansijske podrške, koja druga pomoć je potrebna za izradu Crvene liste (pr. koordinacija, GIS, stručnjaci, volonteri i sl.)?

Koordinacija, GIS, regionalna saradnja, volonteri, SSC podrška, podrška ministarstva u potraživanju neophodnih publikacija

5. U slučaju da su finansijska sredstva na raspolaganju, kako biste ih rasporedili (pr. istraživanje, formiranje baze podataka i sl.)?

Formiranje baze podataka, GIS, procena ugroženosti taksona

6. Koliko vremena procenjujete da bi izrada Crvene liste zahtevala?

Tri godine

7. Koje korake je moguće preduzeti u ovom trenutku kako bi se proces izrade Crvene liste pokrenuo/nastavio?

Potpisati projektni ugovor sa finansijerom

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

Grupa ribe

1. Koje institucije/organizacije/stručnjaci je potrebno da učestvuju u izradi Crvene liste (njihova uloga u procesu)?

Biološki fakultet, Beograd (dr Predrag Simonović, dr Saša Marić, dr Jasmina Krpo-Ćetković)

Institut za biološka istraživanja „Siniša Stanković“, Beograd (dr Cakić Predrag, dr Mirjana Lenhardt)

Institut za multidisciplinarna istraživanja, Beograd (dr Miroslav Nikčević, dr Aleksandar Hegediš, dr Branislav Mićković, dr Zoran Gačić, dr Ivan Jarić, mr Marija Smederevac - Lalić, mr Gorčin Cvijanović, Željka Višnjić-Jeftić, Milica Pucar)

Prirodnački muzej, Beograd (Dubravka Mićković)

Zavod za zaštitu prirode Srbije, Beograd i Niš (dr Jasmina Mijović-Magdić, mr Nenad Sekulić, mr Saša Branković)

Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja Republike Srbije (mr Dušan Ognjanović)

PMF, Departman za biologiju, Niš (Milica Stojković)

PMF, Departman za biologiju, Kragujevac (dr Vladica Simić, Vitomir Anđelković, Marko Vlajković)

Poljoprivredni fakultet, Čačak (dr Goran Marković)

PMF Departman za biologiju i ekologiju, Novi Sad (dr Branko Miljanović, dr Desanka Kostić ?)

Poljoprivredni fakultet, Novi Sad (dr Stevan Maletin)

Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, Novi Sad (msc. Laszlo Galambos)

Korisnici ribarskih područja

Mladi istraživači Srbije - NVO, Beograd

Biološko istraživačko društvo BID „Josif Pančić“, Beograd

Naučno istraživačko društvo studenata biologije NIDSB „Josif Pančić“, Novi Sad

Društvo za zaštitu i proučavanje riba Vojvodine, Novi Sad

Biološko društvo „Sava Petrović“, Niš ?

Društvo studenata biologije „Mladen Karaman“, Kragujevac ?

2. Koje procene stanja su urađene do sada, koji podaci su dostupni, gde su najveći nedostaci u podacima – koje taks. grupe obuhvatiti?

Publikacija „Ribe Srbije“ - taksonomija, distribucija, stanište, ekologija, faktori ugrožavanja, status zaštite (IUCN)

BAES - Biodiverzitet akvatičnih ekosistema Srbije, *ex situ* zaštita - distribucija, literaturni podaci koji se odnose za pojedinačne vrste sa brojnošću, *ex situ* zaštita

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

Akcioni plan jesetarskih vrsta u ribolovnim vodama Republike Srbije

Akcioni plan mladice (?)

Nacionalna strategija održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara (finalna radna verzija)

Programi upravljanja ribarskim područjima

Studije zaštite za pojedinačna zaštićena prirodna dobra

Koji podaci su dostupni - (i baze podataka) - svi navedeni podaci

Nedostajući podaci - trenutni taksonomski status, precizniji areal vrsta (EOO i AOO), brojnost jedinki i populacija, ugrožavajući faktori, monitoring/trend vrsta i staništa

3. Od koga se mogu potraživati podaci u susednim zemljama?

Zavodi za zaštitu prirode (Hrvatska, BiH, Crna Gora, Makedonija, Rumunija, Bugarska)

Nacionalni parkovi Mađarske

Instituti, fakulteti, agencije za zaštitu životne sredine

4. Osim finansijske podrške, koja druga pomoć je potrebna za izradu Crvene liste (pr. koordinacija, GIS, stručnjaci, volonteri i sl.)?

Edukacija (radionice na regionalnom nivou)

Uređaji i oprema (uređaji za elektroribolov, mrežarski alat, sonari, čamci, terenske laboratorije)

Kapaciteti u ljudstvu

Podrška SSC

5. U slučaju da su finansijska sredstva na raspolaganju, kako biste ih rasporedili (pr. istraživanje, formiranje baze podataka i sl.)?

Formiranje baze podataka

Angažovanje eksperata

Nabavka opreme

Terenska istraživanja

Radionice i promocije

Izrada publikacija

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

6. Koliko vremena procenjujete da bi izrada Crvene liste zahtevala?

2-3 godine

7. Koje korake je moguće preduzeti u ovom trenutku kako bi se proces izrade Crvene liste pokrenuo/nastavio?

Donošenje odluke o započinjanju izrade

Definisanje nosioca projekta i svih učesnika

Izdvajanje sredstava u budžetu

Izrada akcionog plana za naredne aktivnosti

START!

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

Grupa gljive

1. Koje institucije/organizacije/stručnjaci je potrebno da učestvuju u izradi Crvene liste (njihova uloga u procesu)?

U izradi Crvene liste treba da budu uključene institucije i eksperti koji se bave na konkretnom nivou proučavanjem i zaštitom gljiva, njihovom taksonomijom, rasprostranjenosti, ekologijom i raspolažu sa relevantnim i pouzdanim podacima. Pod gljivama se u ovoj prilici podrazumevaju makromicete, tačnije gljive koje imaju makroskopske karpofore tj. plodonosna tela i lihenizovane gljive (lišajevi). Mikromicete nisu obuhvaćene ovom prilikom, ali i u svetskim razmerama su za sada veoma retko uključene u programe zaštite.

Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja Republike Srbije – finansiranje realizacije postojećeg predloženog projekta izrade Crvene knjige gljiva Srbije, zvaničnog državnog dokumenta.

Prirodnački muzej, centralno mesto za poslove i koordinaciju izrade crvene liste gljiva. Taksonomija i ekologija su osnovni posao ove institucije. Postoji razrađen informacioni sistem za unos podataka, kartiranje i rasprostranjenost vrsta (GIS). Najveća nacionalna zbirka makromiceta i lišajeva. Veliko iskustvo u zaštiti vrsta, brojni realizovani projekti iz te oblasti. Glavni centar za podatke o rasprostranjenju vrsta gljiva tj. dokumentovanje tih podataka (herbarijum BEO). Dugogodišnje iskustvo u zaštiti biodiverziteta, posebno makromiceta i postojeći ekspertski kadar. Direktna saradnja u zajedničkim projektima sa European Council for the Conservation of Fungi i International Society For Fungal Conservation (Evropska crvena lista gljiva itd.) dva najviša međunarodna tela za očuvanje i zaštitu gljiva.

IBISS – Institut za Biološka Istraživanja "Siniša Stanković", ekspertski rad na prikupljanju i proučavanju hipogeičnih vrsta gljiva, vredno iskustvo u projektima zaštite i najveća zbirka ove specifične grupe makromiceta u Srbiji.

Biološki fakultet u Beogradu. Stručnjaci koji se detaljno bave pojedinačnim vrstama makromiceta kao i oblastima mikologije (fiziologija, lekovite vrste) koje mogu biti od značaja u proceni značaja određenih vrsta ili grupa u aspektu zaštite.

Biološki fakultet u Novom Sadu. Saradnja sa stručnjacima koji se bave taksonomijom i inventarom makromiceta u Srbiji.

Mikološko društvo Srbije, stručno udruženje profesionalnih mikologa u Srbiji i gljivara amatera. Članovi društva, prvenstveno amateri mogu biti uključeni u terenski rad i prikupljanje podataka. Preko društva je moguć kontakt i saradnja sa članovima drugih NVO koji mogu pružiti određene podatke.

Zavodi za zaštitu prirode, međuinstitucionalna saradnja i podrška na izradi zvaničnog državnog dokumenta - Crvene knjige gljiva Srbije.

2. Koje procene stanja su urađene do sada, koji podaci su dostupni, gde su najveći nedostaci u podacima – koje taks. grupe obuhvatiti?

Dugogodišnji rad od 1993. na identifikovanju i očuvanju ugroženih makromiceta u Srbiji od kojih je jedan aspekt i izrada Crvene liste gljiva Srbije. Sve aktivnosti u koordinaciji sa međunarodnim telima za očuvanje gljiva.

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

Lista međunarodno značajnih vrsta makromiceta u Srbiji publikovana 1995.
Preliminarna crvena lista makromiceta Srbije publikovana 1998., revidirana 2005.
Pregled potencijalno ugroženih vrsta kojima je potrebna zaštita u Srbiji publikovan 1999.

Projekat izrade Crvene knjige gljiva Srbije ponuđen Ministarstvu životne sredine 2007. Projekat je prihvaćen kao poželjan ali do danas nije realizovan zato što nisu izdvojena sredstva. Finansiranje realizacije projekata će omogućiti izradu sveobuhvatne Crvene liste (knjige) kao bazičnog nacionalnog dokumenta u skladu sa danas očekivanim standardima.

3. Od koga se mogu potraživati podaci u susednim zemljama?

Postoje brojne institucije u okruženju i Evropi gde postoje pojedinačni podaci o vrstama iz Srbije, nema potrebe sve ih navoditi (muzeji, univerziteti itd.). Radi se o malom broju podataka.

Univerzitet u Upsali, ekspertski tim za lišajeve u Srbiji koji saraduje neposredno sa Prirodnjačkim muzejem i koji su autori većeg broja radova. Prikupljeni i istraživani materijal se deponuje u Prirodnjačkom muzeju, gde je i najveća nacionalna zbirka lišajeva.

4. Osim finansijske podrške, koja druga pomoć je potrebna za izradu Crvene liste (pr. koordinacija, GIS, stručnjaci, volonteri i sl.)?

Postoje svi preduslovi za izradu CL osim finansijskih sredstava, tj. odluke o izradi ovog državnog dokumenta.

Glavna pomoć treba da bude u ukazivanju na potrebu izrade Crvene liste kao osnovnog državnog dokumenta za važnu i veliku grupu organizama (taksonomsko Carstvo). Finansijska sredstva su jedini preduslov za završetak ovog nacionalnog projekta. Potrebna je u pojedinačnim slučajevima saradnja sa inostranim ekspertima - taksonomima.

5. U slučaju da su finansijska sredstva na raspolaganju, kako biste ih rasporedili (pr. istraživanje, formiranje baze podataka i sl.)?

Rad eksperata;

Terenska istraživanja – kritični i reprezentativni lokaliteti;

Angažovanje saradnika, obuka gljivara amatera;

Angažovanje tehničkih saradnika (dokumentaristi, unos podataka, obrada materijala);

Nabavka manje količine opreme i potrebnih publikacija;

Štampanje publikacije.

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

6. Koliko vremena procenjujete da bi izrada Crvene liste zahtevala?

3-4 godine

7. Koje korake je moguće preduzeti u ovom trenutku kako bi se proces izrade Crvene liste pokrenuo/nastavio?

Potrebno je da Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja Republike Srbije donese odluku o izdvajanju sredstava za realizaciju postojećeg predloženog projekta.

Grupa ptice

1. Koje institucije/organizacije/stručnjaci je potrebno da učestvuju u izradi Crvene liste (njihova uloga u procesu)?

Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja Republike Srbije – osnovna logistička koordinacija, finansiranje

a) Zavodi, b) dr Slobodan Puzović – Stručna koordinacija, prikupljanje i obezbeđivanje podataka, verifikacija

Prirodnački muzej – obezbeđivanje podataka

Udruženja – LOA, DZPPV (DZPPS)

IBISS – obezbeđivanje podataka

2. Koje procene stanja su urađene do sada, koji podaci su dostupni, gde su najveći nedostaci u podacima – koje taks. grupe obuhvatiti?

Biodiverzitet Jugoslavije (1995) – rezultati biomonitoringa

IBA Europe (2000)

Atlas ptica grabljivica (2000)

Procene populacije gnezdarica i zimujućih vrsta (2002 – 2003)

Monitoring vodenih ptica

Monitoring avijarne influence (2005 – 2007)

IBA područja (2000)

IBA područja knjiga (2009)

Časopis Ciconia (1989 – 2011, od 1996. u kontinuitetu) – cenzusi za kolonije čaplji i kormorana, bele rode, galebovi i čigre, poneke pojedinačne vrste

Rezultati biomonitoringa

Ostali časopisi i publikacije

Najveći nedostaci podataka: šumske vrste, KiM

Obuhvatiti sve taksonomske grupe osim fazana i lotalica: gnezdarice, zimovalice i selice (redovne)

3. Od koga se mogu potraživati podaci u susednim zemljama?

Zadatak stručnih koordinatora – osnovno iz publikacije BirdLife

4. Osim finansijske podrške, koja druga pomoć je potrebna za izradu Crvene liste (pr. koordinacija, GIS, stručnjaci, volonteri i sl.)?

Pomoć u obradi podataka i primeni kriterijuma (SSC)

5. U slučaju da su finansijska sredstva na raspolaganju, kako biste ih rasporedili (pr. istraživanje, formiranje baze podataka i sl.)?

Manji deo za kratkoročna, strogo usmerena i specijalizovana istraživanja (pr. veliki tetreb)

Veći deo je potreban za baze podataka, internet stranica

Koordinacija i obrada podataka

6. Koliko vremena procenjujete da bi izrada Crvene liste zahtevala?

2-3 godine

7. Koje korake je moguće preduzeti u ovom trenutku kako bi se proces izrade Crvene liste pokrenuo/nastavio?

Jasno definisati koordinatore, sredstva i uloge ostalih učesnika

Lista učesnika

Ime	Organizacija	Kontakt
Aleksandra Nešić	IUCN SEE	aleksandra.nesic@iucn.org
Aleksandra Pušonja	Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja (volonter)	/
Ana Nieto	IUCN ROFE	ana.nieto@iucn.org
Ana Stefanović	Prirodno-matematički fakultet Novi Sad	ante.vujic@dbe.uns.ac.rs
Bojana Petrović	Zavod za zaštitu prirode Srbije	bojanap@zzps.rs
Boris Erg	IUCN SEE	boris.erg@iucn.org
Boris Ivančević	Prirodnjački muzej Beograd	boris@nhmbeo.rs
Bratislav Grubač	Zavod za zaštitu prirode Srbije	grubacbratislav@gmail.com
Danko Jović	Zavod za zaštitu prirode Srbije	jovic@zzps.rs
Davorin Marković	Državni zavod za zaštitu prirode (Hrvatska)	davorin.markovic@dzzp.hr
Dejan Radošević	Republički zavod za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa Republike Srpske (BiH)	d.radosevic@kipn.vladars.net
Dragan Simić	Liga za ornitološku akciju	albicilla@sezampro.rs
Dusan Ćirović	Prirodno-matematički fakultet Beograd	dcirovic@bio.bg.ac.rs
Duška Dimović	WWF DCP	duska.dimovic@gmail.com
Đurađ Milošević	Prirodno-matematički fakultet Niš	djuradjmilosevic@gmail.com
Goran Sekulić	Zavod za zaštitu prirode Srbije	sekulic@zzps.rs
Gordana Tomović	Prirodno-matematički fakultet Beograd	/
Ivana Jelić	Zavod za zaštitu prirode Srbije	ivana@zzps.rs
Ivica Radović	Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja	ivica.radovic@ekoplan.gov.rs
Jelena Nikolić Antonijević	Liga za ornitološku akciju	upssss@gmail.com
Jelena Stjelja	IUCN SEE	jelena.stjelja@iucn.org
Jelka Crnobrnja-Isailović	Prirodno-matematički fakultet Niš	jelka@ibiss.bg.ac.rs

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

Katarina Jovanović	Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja (volonter)	/
Laszlo Galambos	Pokrajinski zavod za zaštitu prirode	laslo.galambos@pzzp.rs
Luka Katušić	Državni zavod za zaštitu prirode (Hrvatska)	luka.katusic@dzzp.hr
Marko Tucakov	Pokrajinski zavod za zaštitu prirode	marko.tucakov@pzzp.rs
Metodija Veleviski	Makedonsko ekološko društvo	velevski@mes.org.mk
Milan Paunović	Prirodnjački muzej Beograd	milan.paunovic@nhmbeo.rs
Mirjana Lenhardt	Institut za biološka istraživanja "Siniša Stanković"	lenhardt@ibiss.bg.ac.rs
Nataša Pil	Pokrajinski zavod za zaštitu prirode	natasa.pil@pzzp.rs
Nenad Sekulić	Zavod za zaštitu prirode Srbije	nenad-sekulic@zzps.rs
Nenad Stavretović	Zavod za zaštitu prirode Srbije	stavretovic@zzps.rs
Nikola Stojnić	Pokrajinski zavod za zaštitu prirode	nikola.stojnic@pzzp.rs
Pavle Jovanović	Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja	pavle.jovanovic@ekoplan.gov.rs
Predrag Jakšić	Prirodno-matematički fakultet Niš	jaksicpredrag@gmail.com
Predrag Lazarević	Zavod za zaštitu prirode Srbije	lazarevic@zzps.rs
Predrag Simonović	Prirodno-matematički fakultet Beograd	pedja@bio.bg.ac.rs
Ranko Perić	Pokrajinski zavod za zaštitu prirode	ranko.peric@pzzp.rs
Rastko Ajtić	Zavod za zaštitu prirode Srbije	rastko@zzps.rs
Rebecca Miller	IUCN Red List Unit	rebecca.miller@iucn.org
Saša Branković	Zavod za zaštitu prirode Srbije	sasa@zzps.rs
Sead Hadžiablahović	Zavod za zaštitu prirode (Crna Gora)	seadh@t-com.me
Senka Puhalo	Liga za ornitološku akciju	senkapuhalo@gmail.com
Slađana Petronić	Republički zavod za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog nasleđa Republike Srpske (BiH)	/
Slavčo Hristovski	Makedonsko ekološko društvo	/
Slobodan Puzović	Pokrajinski sekretarijat za životnu sredinu i održivi razvoj	ekolog@vojvodina.gov.rs
Srđan Marinić	Zavod za zaštitu prirode Srbije	srdjan-marincic@zzps.rs

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

Stjepan Matić	Federalno ministarstvo okoliša i turizma (BiH)	stjepan.matic@tel.net.ba
Svetlana Ačić	Prirodno-matematički fakultet Beograd	acic@agrif.bg.ac.rs
Tomasz Pezold	IUCN SEE	tomasz.pezold@iucn.org
Verica Stojanović	Zavod za zaštitu prirode Srbije	verica@zzps.rs
Veronika Ferdinandova	IUCN SEE	veronika.ferdinandova@iucn.org
Vladan Bjedov	Zavod za zaštitu prirode Srbije	vbjedov@zzps.rs
Vladimir Dobretić	Pokrajinski zavod za zaštitu prirode	vladimir.dobretic@pzzp.rs

Ostali pozvani učesnici

Ime	Organizacija	Kontakt
Dušan Ognjanović	Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja	dusan.ognjanovic@ekoplan.gov.rs
Dmitar Lakušić	Prirodno-matematički fakultet Beograd	dlakusic@bio.bg.ac.rs
Filip Ivanov	Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja (Makedonija)	filipiv@gmail.com
Gabor Meszaros	Protego	gabor@protego-org.org
Georg Džukić	Institut za biološka istraživanja "Siniša Stanković"	georg@ibiss.bg.ac.rs
Imre Krizmanić	Prirodno-matematički fakultet Beograd	krizmanic.imre@bio.bg.ac.rs
Ivana Nojković	Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja	ivana.nojkovic@ekoplan.gov.rs
Jelena Dučić	Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja	jelena.ducic@ekoplan.gov.rs
Katarina Vuksić	Twinning projekat	katarina.vuksic@ekoplan.gov.rs
Marijan Niketić	Prirodnjački muzej Beograd	mniketic@nhmbeo.rs
Marko Sabovljević	Prirodno-matematički fakultet Beograd	marko@bio.bg.ac.rs
Milan Medarević	Šumarski fakultet Beograd	milan.medarevic@sfb.rs
Milena Kozomara	UNDP	milena.kozomara@undp.org
Milica Dajević	Liga za ornitološku akciju	damil@yandex.ru
Momir Paunović	Institut za biološka istraživanja "Siniša Stanković"	mpaunovic@sbb.rs
Nenad Strnad	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	mstrnad@ptt.rs
Novak Čađenović	Ministarstvo održivog razvoja i turizma (Crna Gora)	novak.cadienovic@gov.me

ZAVOD ZA
ZAŠTITU
PRIRODE
SRBIJE

Peter Skoberne	Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja (Slovenija)	peter.skoberne@gov.si
Sandor Sipos	Drustvo za proučavanje riba	sliandor@gmail.com
Stella Šatalić	WWF	ssatalic@wwfmedpo.org
Sulejman Redžić	Prirodno-matematički fakultet Sarajevo	redzic0102@yahoo.com
Tomislav Lukić	Federalno ministarstvo okoliša i turizma (BiH)	tlukic2@gmail.com
Vladica Simić	Prirodno-matematički fakultet Kragujevac	simic@kg.ac.rs
Vladimir Ranđelović	Prirodno-matematički fakultet Niš	vladar@pmf.ni.ac.rs
Vladimir Stevanović	Prirodno-matematički fakultet Beograd	vstev@bio.bg.ac.rs
Zlatko Bulić	Zavod za zaštitu prirode (Crna Gora)	zlatkobulic@t-com.me